

Kent Anıları
Urban Memoirs

Benim Bildiğim Ankara*

*Ankara As Far As I Know***

Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK

Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara
Yalcin.Memluk@ankara.edu.tr

Öz

Yazıda, 1962'den başlayarak günümüze değin Ankara'nın tarihi, sosyal ve kültürel yapısının nasıl değıştiği anlatılmaktadır. Zaman içinde, plansız, programsız ve tahripkar bir biçimde büyüyen ve değışen Ankara ne yazık ki olumsuz gelişmelere yenik düşmüştür.

Anahtar sözcükler: Yapısal değışim, Sosyal değışim, Kültürel değışim, Cebeci, Eski Ankara, Ankara

Abstract

The piece explains how Ankara's historical, social and cultural structure has changed from 1962 to the present day. Sadly, over time, Ankara has fallen prey to negative developments through unplanned, unscheduled and destructive growth and change.

Keywords: Structural change, Social change, Cultural change, Cebeci, Old Ankara, Ankara

Eski Ankara'da Yaşam

2017 Yılı itibarıyla 70 yaşımin içindeyim. Ankara'ya ilk gençlik yıllarımda geldim, yaklaşık 55 yıldır Ankaralıyım. Bana göre, bir insan üç yurtludur: Ata diyarı, doğduğu yer ve doyduğu yer. Ankara benim doyduğum kenttir.

Öğretmen olan babamın son tayin yeri olan Ankara'ya 1962 yılında, 15 yaşındayken ilk gençlik yıllarımin başında Afyon'dan geldim. Hiç unutmam, Ağustos ayının ilk haftası çok sıcak bir gündü. Önceden kiralanmış olan evimiz,

Kurtuluş-Bahadırılar Sokak'ta (Şekil 1), Cumhuriyetin orta dönemlerinde memurlara verilmiş arsalar üzerinde yapılmış evlerden biriydi. Jansen döneminin iki katlı evleri yerine daha sonra bu yükseklik artırılarak yapılan, üç katlı yapılar döneminin uygulamalarından, altı daireli bir apartmandı. Elbette altı daireli apartmanda herkes birbirini tanır, dertleriyle ilgilenirdi. Apartman sakinleri hastalıkta, sağlıkta, mutlulukta, kederde birlikte hareket ederdi. Jansen Ankarası'nın sokakları, sokak genişlikleri, yapılar arasındaki açıklıklar değışmemiş; ancak yapılar yeniden

* Bu yazıda yer alan belge ve fotoğraflar telif sahiplerine aittir. Telif sahiplerinin yazılı izni alınmadan hiçbir şekilde kopyalanamaz, yeniden üretilemez, değıştirilemez veya imajlara ekleme yapılamaz.

** *The documents and photographs used in this piece belong to their respective copyright owners. They cannot be copied, reproduced, altered or added to other images in any way without the written permission of the copyright owners.*

değişmeye başlamıştı. Örneğin, evimizin karşısındaki üç katlı bina yıkılmış, yerine dört katlı bir bina inşa edilmişti. Ankara'nın yapısal üçüncü dönüşümü başlamıştı. Bizim evimiz; salon-salomanje, iki oda, mutfak ve banyodan ibaretti. Yaklaşık 70 m² ya var ya yoktu, "salon" yoktu. Misafir odası, oturma odası, iki yatak odası, biri mutfakta, biri de salomanjede iki balkon. Biz 6 kişilik bir aile olarak bu evde yıkılıncaya kadar oturduk. Kalorifer yoktu, soba kurulurdu, sobanın kuruluşu da sökülüşü de olay olurdu. Ben kadınların erkeklerden daha yetenekli, daha ehil oluşlarını bu tür işlerde anladım.

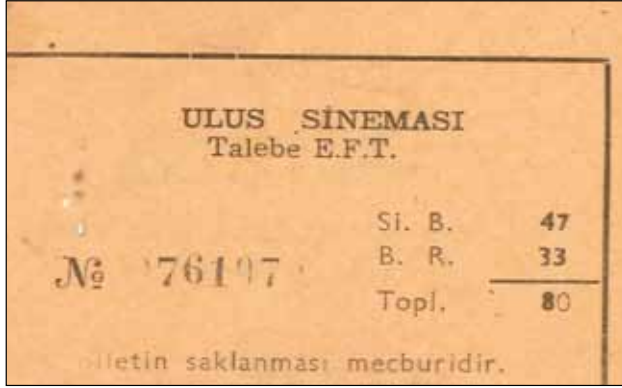
Mahalle kavramı ve yapısı henüz bozulmamış, yok olmamıştı. Yazın okullar kapanıp tatil başlayınca, geceleri saklambaç oynayan gençler gündüzleri top oynayarak, bisiklete binerek ya da değişik sokak oyunları oynayarak zaman geçirirlerdi.

Her keseye uygun, yürüme mesafesinde iki yazlık sinema vardı. Her gün birisi yeni bir film gösterirdi ki, bazen sinemakolik olurduk. Genç kızlar, anneler topluca bu sinemalara gider, bir kilo ay çekirdeği ile bazen ağlayarak bazen gülererek bu filmleri izlerdi. Bundan dolayı sinemanın taban döşemesi giderek kalınlaşan çekirdek kabuklarından oluşurdu. O dönemlerde Yeşilçam'ın yılda 250-300 film çekmesi biraz da bu yazlık sinemalar yüzündendir. Kışın okul zamanı ise kapalı sinemaların Çarşamba, Cumartesi, Pazar sabah 10.00 ve 12.00 matinelere indirimli olurdu. Bu nedenle, salonlar bilet bulunamayacak doluluklara ulaşırdı. Bize en yakın sinemalar Kızılay'da Ulus Sineması, Büyük Sinema ve Ankara Sineması'ydı (Şekil 2A, 2B ve 3). Cebeci tarafında ise İnci Sineması, Melek Sineması ve Cebeci Sineması vardı. Bazen de daha sonra açılan Ankara Koleji'ne çok yakın olan Konak Sineması'na giderdik (Şekil 4).

Şekil 1. Esertepe önünden Kurtuluş Parkı'nın yer aldığı bayırdan Seyranbağları ve Ahmetler Caddesi'ne bakış.
Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Ankara'da her sokak bir mahalleydi, her mahalle aynı ilkokula, aynı liseye giderdi. Bize en yakın okullar, Kurtuluş İlkokulu ve Kurtuluş Lisesi'ydi. Lise başka mahallelerden arkadaşlar bulmamıza, onların sayesinde

Şekil 2A. Ulus Sineması bileti.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

başka mahallelerle ilişkiler kurmamıza da olanak sağlardı (Şekil 5A ve 5B).

Yaşımız biraz daha büyüyünce mahalle kahvehaneleri, langırt salonları devreye girdi. Bir başka ilginç sosyal aktivite ise kitap değişimiydi. Hemen her evde kitap vardı ve bunlar evlerdeki biz çocuklar aracılığıyla geniş bir okuyucu kitlesi içerisinde dolaşırdu.

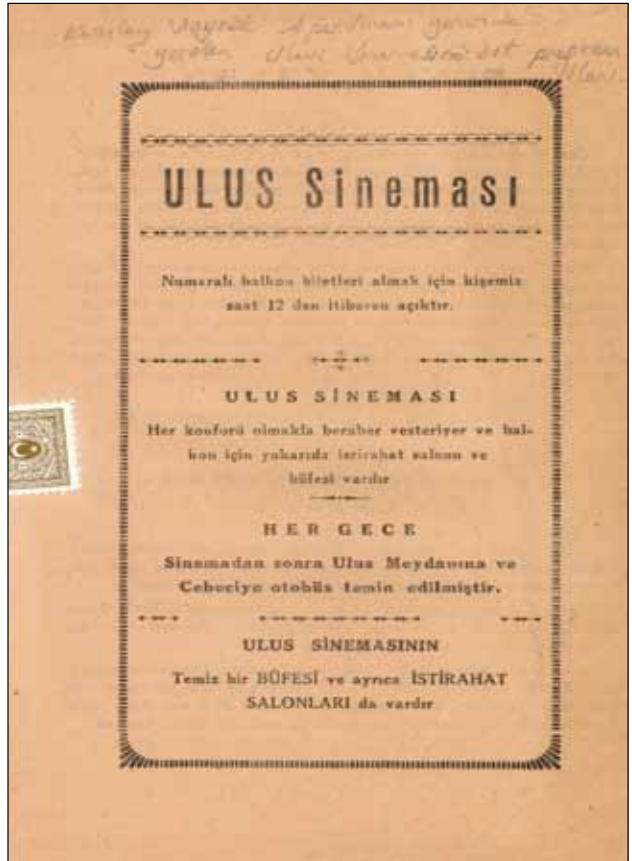
Biz mahallemizden çok fazla uzaklaşmazdık, uzaklaştığımız zamanlar çok nadir ve özel anlardı. Örneğin, yılsonunda okul arkadaşlarımızla gittiğimiz Söğütözü piknik alanı bunlardan birisidir. Henüz mahalledeki evlerin bahçelerine dikili erik, dut, kayısı, kiraz ve vişne ağaçlarının yok olmadığı dönemler olduğundan bazen bu meyveleri toplama seferlerimiz ve bunu izleyen kovalamacalar yaşanırdu.

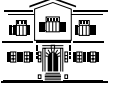
Bizim oturduğumuz semt Ankara'nın oldukça engebeli bir bölümündeydi. Kurtuluş Lisesi'yle İlkokulu arasındaki

Şekil 2B. Ulus Sineması programının ön ve arka yüzü, 6 Nisan 1945.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Şekil 3. Solda ileride mimar Abidin Mortaş'ın eseri Büyük Sinema binası.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Şekil 4. Konak Sineması bileti.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

dik yokuş, Kıbrıs Caddesi'dir ve sonu Topraklık'a ulaşır. Siyasal Bilgiler Fakültesi arkasındaki Çamlık (sonradan 50. Yıl Parkı olarak anıldı), Kolej çukuruna inen Bülbülderesi Caddesi bizim kış sömestresi tatillerimizde kayak, kızak alanlarımızdı. Bu nedenle sömestr tatilinde kar yağması için dua ederdik. Zaten tek tük olan arabalar dışında sokak lambalarıyla aydınlatılmış bu pistler çok dolu olurdu. İnşaatlardan toplanan ayağımız uzunluğuna yakın yuvarlak demirler, çorapla giyildiğinde müthiş bir kayma takımı olur ve Kurtuluş Parkı/Meydanı'na kadar sizi indirirdi. Aradaki düşmeler, eklem incinmeleri işin acı tarafıydı. Kızaklarımız ise Ankara'da o zamanlar hemen her evde olan tahta merdivenlerdi. Çamlık, Bülbülderesi, Kıbrıs Caddesi pistlerinde bir ahşap merdivenle yaklaşık 10-15 kişi kayardı. Bu tür kızaklarda en tehlikeli yer önden ve arkadan üç sıradır, birinde olmasa bile bir başka seferde fren sistemi olan elleriniz ve ayaklarınız bodoslama bir yere

Şekil 5A. Kurtuluş Lisesi Müdürü Enver Uganeke ve müdür yardımcıları, matematik öğretmeni Nazmi Bey'e armağanlarını sunuyor.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Şekil 5B. Kurtuluş Lisesi öğretmenleri, 25.11.1971 (sol baştaki efsane fizik öğretmeni Şükrü Kapıcı, en sağdaki ünlü besteci ve müzik öğretmeni Veysel Öngören).

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

çarpar, çıkar ya da kırılırdı. Ben bu tür kazalarda ellere, et ve ezilmiş kuru üzüm sarıldığını ilk defa o zaman gördüm.

Ankara'nın tiyatroları bir başka yaşam etkinliği idi. Hatta öyle ki devlet tiyatrolarının öğrenci bileti, bir ara sinema biletinden daha ucuza bile gelmiştir. Özel Tiyatrolar bile bir ailenin rahatlıkla gidebileceği fiyatlarla oynarlardı.

Meydan Sahnesi (Şekil 6), Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) (Şekil 7A ve 7B) ve diğerleri Cumhuriyet Ankara'sı kültürünün olmazsa olmaz öğeleriydi. Ben tiyatronun, operanın, klasik müziğin ne anlama geldiğini ve insanı nasıl boyutlandırıldığını ilk gençlik yıllarımda Ankara'da bu mekânlarda öğrendim (Şekil 8).

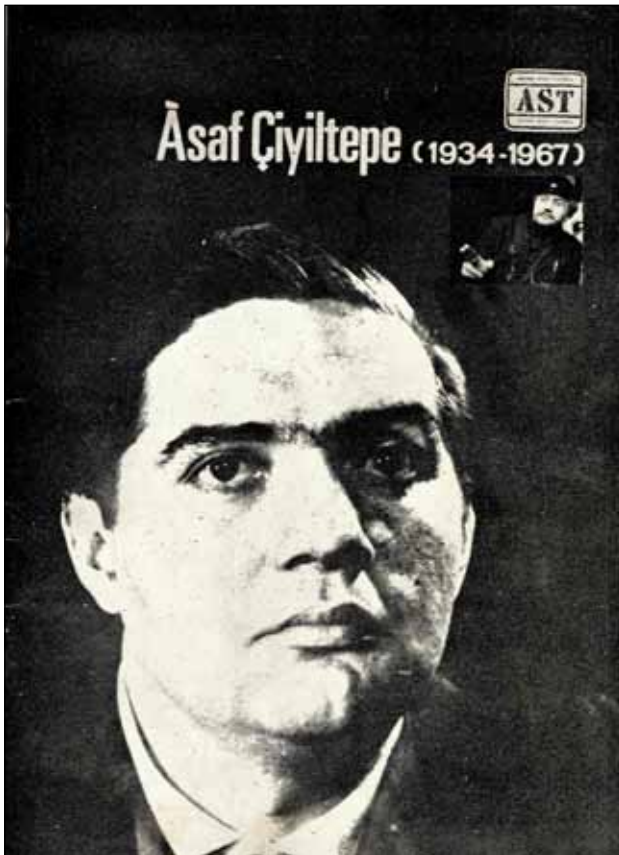

Şekil 6. Meydan Sahnesi bileti.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

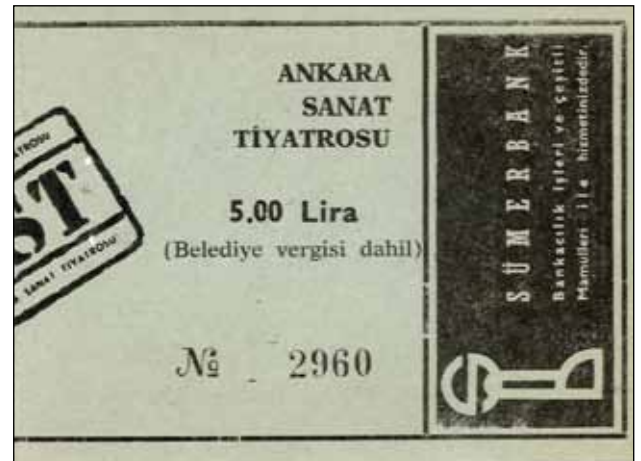
O zamanlar Ankara'da trafik çok yoğun değildi. Toplu taşıma araçları: Belediye otobüsleri ve trolleybüslerdi. Trolleybüs son durakları ile Ankara'da adeta sona ererdi. Trolleybüsler; Dikimevi-Bahçelievler, Kavaklıdere-Yıldırım Beyazıt Meydanı arasında işlerdi. Dikimevi-Bahçelievler hattının ilk ve son durakları Dikimevi'ndeki; Mamak, Abidin Paşa, Konservatuar yollarının kesiştiği göbekteydi. Trolleybüslere biz Ankaralıları "Boynuzlu" derdik (Şekil 9). Boynuzlular Cebeci'den Bahçelievler'e gider, sonra da şimdiki Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın (1960'larda Gülhane Askeri Tıp Hastanesi'ydi) önünde sonlanırdı. Diğer hat ise Yıldırım Beyazıt Meydanı'nda ilk-son durak yapardı. Bu hat Kavaklıdere'ye kadar uzanır oradan geri dönerdi. Bunun dışında otobüsler vardı, Ankara şekilsiz, oransız büyümeye başlayınca minibüs ve dolmuşlar da devreye girdi. Trolleybüs güzergâhında "station" tipi dolmuşlar da çalışırdı, ancak bunlar 80'li yıllarda kaldırıldı.

Ankara'da hatırladığım kadarıyla, 70'li yıllara kadar çocuk bahçesi ya da oyun alanı yoktu. Her yaştaki çocuk kapı önünde, mahallesinin sokağında oynardı. Örneğin, bizim sokakta yalnızca ev sahibimiz olan doktorun arabası vardı. Yaz geceleri bütün gençler ya yazlık sinemada ya da sokakta olurdu. Orta yaşlılar balkonlarda oturur, sohbet eder, radyo dinlerdi. En çok dinlenen de radyo tiyatrosuydu. Yatacaıkları zaman seslenir ve anahtar verirlerdi. Benim Ankara'ya ilk geldiğim zamanlarda hâlâ unutmadığım basit bir "keşfetme" olayım da vardır. Ankara'yı tanımak

Şekil 7A. AST kurucusu Asaf Çiğiltepe anısına hazırlanmış yeni dönem oyunlarını da içeren tiyatro dergisi kapağı, 9 Eylül 1967.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Şekil 7B. AST'da sergilenen *Kuyruklu Yıldız* oyun bileti, 22 Temmuz 1966.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

amacıyla Bahadırlar Sokak'taki evimizden aşağıya inmiş ve Kurtuluş Parkı'nı geçip Ankara Maarif Koleji'ne geldiğimde kayboldum korkusuyla geri dönmüştüm. Benim tanıdığım ölçülerle, buradaki ölçüler çok farklıydı. Daha sonra mahalle arkadaşlarımla Kızılay'a gittiğimde çok daha farklı bir dünya karşıma çıkmıştı.

Benim Kızılay Parkı'ndaki büfeden Afyonkarahisar sodası ve maden suyu içmişliğim, çay bahçesine oturup çay içmişliğim vardır. Bu park, Ankara'nın yollarının kesişiminde adeta bir vaha gibiydi. Bir inat uğruna, bir gecede park da Kızılay Binası da yıkıldı ve tam 30 yıl arsa olarak kaldı (Şekil 10). Bu yıllarda en hoşuma giden bir başka etkinlik de Gençlik Parkı'na gitmekti. Hele hafta sonu olursa kalabalıkla birlikte daha bir başka görünürdü gözüme. Parkın çevresini dolaşan mini trene binmek için dakikalarca beklenir, çay bahçelerinde havuz kenarında masa kapabilmek için ayakta nöbet tutulurdu. Semaverle gelen çayla havuz keyfi yapılır, kayıklarla dolaşanlara bakılır, fiske ve değişen ışıkları seyredilirdi. Daha sonra 1980'li yıllarda çay bahçelerine televizyonlar konuldu. Bu nedenle, Ankara halkı suya sırtını döndü. Bu sefer, televizyon gören masalar rağbet görmeye başladı. Çay

Şekil 8. 1966 sezonunda Devlet Tiyatroları'nda sergilenen *Kaktüs Çiçeği* oyununda Ayten Gökçer ve Zeliha Berksoy.
Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

Şekil 9. Ankaralıların 'boynuzlu' olarak adlandırdığı trolleybüs.
Kaynak: VEKAM Kütüphanesi ve Arşivi, Envanter No: 1377.

bahçesine gelen ailelerin yerini iş yerinde ezilen insanlar ve gençler aldı. “patronun verdiği çeki yüzüne atan, patronun adamlarını bir yumrukla yere indiren fakir ama gururlu delikanlı” kasetleri izlenerek evlere mutlu dönülür, rekreasyon/yenilenme bu şekilde yapılırdı. Her Ankaralı'nın Gençlik Parkı ile ilgili bir anısı mutlaka vardır. Gençlik Parkı, Atatürk'ün çağdaş bir toplum yaratmak, toplumu sosyalleştirmek adına gerçekleştirdiği “şehircilik ve yeşil devriminin” bir parçasıdır. Bu dönemde, aynen kültür parklarda olduğu gibi, pek çok başka şehirde Ankara Gençlik Parkı ölçeğinde olmasa bile Gençlik Parkları tesis edilmiştir.

Gençlik Parkı'nda bir diğer önemli olgu da havuzda kayığa binmek ve kürek çekmektir. Ben kayak kuyruğunda bir buçuk saat beklediğimi hatırlarım. Gençlik Parkı Göl Gazinosu'nun yanındaki küçük kulübeden kiralanan kayıklara göle uzanmış küçük bir tahta iskeleden binilir, elinizdeki saat fişine göre dönüşte kullandığımız süre kadar para ödenirdi. Tabii talep fazla olunca daha çok kayak getirilmiş, göl çarpışan kayıklara dönüşmüştü. Arada kavgalar, kürekle vurmalar başlayınca da kayıklar yasaklanmıştı.

Gençlik Parkı Göl Gazinosu, benim Türk Sanat Müziği'nin Güneşi olarak anılan rahmetli Zeki Müren'i ilk dinlediğim yerdir. Rahmetli Erol Büyükburç'u da ilk defa orada

dinlemiştim. Gazinolar o zaman her Çarşamba, Cumartesi ve Pazar gençlik ve kadın matinelere yaparlar, geceleri Gazino kıvamında (yemekli, içkili) çalışırlardı. Ankara'da nikâh kıyılacak salon kalmayınca Göl Gazinosu nikâh salonu olarak hizmet vermeye başladı. Göl Gazinosu, benim gibi pek çok Ankaralı'nın nikâhlandığı yer olmuştur (Şekil 11). Göl Gazinosu, nikâh salonu olunca, gazinonun gazino işlevini yalnızca yaz aylarında parkın lunapark kesiminde açılan, üstü açık gecekondu gazinolar aldı. Bu gazinolar da aile matinelere olur, evde yapılan sarma, börek ve benzeri Türk mutfağının en güzel 'a la minute' örnekleriyle gidilirdi. Fasıl, Oryantal Dans, Komedi Gösterileri, Türk Halk ve Sanat Müziği ve Hafif Batı Müziği'nin önde gelen sanatçıları Ankaralılar bu açık hava gazinolarında izler, beğendikleri sanatçının plaklarını çoklukla Kızılay'da ya Tansel'den ya da Ali Nazmi Pasajı'ndaki Mustafa Sağyaşar Plak Evi'nden alırlardı. Bu gazinoların kışın uzun süre ara vermesiyle oluşan boşluktan ortaya çıkan taleple, Maltepe'de gazinolar, müzikholler devreye girdi. Bunlar daha sonra ya pasaj yapıldı ya da düğün salonu oldu. Günümüz Ankara'sında ise müzik, açık-kapalı spor alanlarında ya da sokakta icra edilmeye başlandı.

Ben Gençlik Parkı'nda Jeoloji ve Sağlık müzelerini de görme fırsatı buldum. Bu müzelerin Zabıta Karakolu'na dönüştürüldüğüne, müzelerdeki pek çok eserin müzayede-lerde satıldığına da üzüntüyle şahit oldum.

Şekil 10. Kızılay Binası ve Parkı.

Kaynak: VEKAM
Kütüphane ve Arşivi,
Envanter No: 1376.

Gençlik Parkı'nda dönme dolaba, uçan salıncaklara, çarpışan otomobillere, vs. küçükten büyüğe binmemiş Ankaralı da yok denilecek kadar azdır. Lunaparkı Ankaralılar o kadar çok sevmiştir ki, hem Gençlik Parkı'nın hem de Lunaparkın girişleri ayrı ayrı biletli olduğu halde, girişlerde çoğu zaman kuyruklar oluşurdu.

Parkta gecekondulaşma dönemi açık hava gazinolarıyla başlamış, göl kenarına yapılan dönerci lokantalarıyla devam etmiştir. 1980'de, ihtilalin komuta konseyinin en güçlü olduğu dönemde, alanını giderek genişlettiği gerekçesiyle (ki doğrudur) Lunapark'ın ve kıyıyı kapattığı gerekçesiyle de gecekondu lokantaların 1 ay içerisinde boşaltılması emri bizzat komuta konseyinin başı Kenan Evren tarafından imzalı ve komite konseyi kararı olarak, yazılı bildirilmesine rağmen bu duruma gülüp geçilmiş, o kuvvet bile bu eylemi gerçekleştirememiştir.

Yaklaşık 250 kişilik olan Gençlik Parkı açık hava tiyatrosu İstanbul Tiyatroları'nın yaz turnelerinin odak noktasıydı. Dormen Tiyatrosu, Gülriz Sururi - Engin Cezzar Tiyatrosu, Ulvi Uraz Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu ve daha niceleri oyunlarını Ankaralılara bu mütevazı anfi tiyatrodan sunmuşlardır.

Muhtemeldir ki, Gençlik Parkı dünyanın pek çok ülkesinde en çok tanınan, en çok ziyaret edilmiş olan parktır. Ankara'ya gelip Gençlik Parkı'nı, AOC'yi ve Anıtkabir'i ziyaret etmeyen hemen hemen yok gibidir.

1960'lı yılların ortasında liseli yıllarım bitmiş, üniversiteli yıllarım başlamıştı. Ben ilk defa konut yaşam çevremden çıkıp, bir başka yaşam çevresine geçiyordum. Okuyacağım fakülte, o zaman neredeyse şehrin dışında Dışkapı'daydı. Trolleybüsle son durak Yıldırım Beyazıt meydanına gidiyor, oradan da 450-500 metre yürüyerek okula ulaşıyordum. Ankara Üniversitesi içerisinde yer alan Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültesi Cumhuriyet'in ilk üniversitesi olan Yüksek Ziraat Enstitüsü için yapılan kampüs içerisinde yer almaktaydı. Enstitü, 1948 yılında Ankara Üniversite'sine bağlanmış, bünyesinde bulunan Fen Fakültesi Tandoğan kampüsüne taşınmış, Orman Fakültesi de İstanbul Üniversitesi'ne geçmiştir (Şekil 12).

Ankara Üniversitesi ayrı ayrı semtlerde farklı kampüslerden oluşur. Örneğin, Tıp Fakültesi Dikimevi; Hukuk, Siyasal, Eğitim ve İletişim Fakülteleri Cebeci'de; Ziraat ve Veteriner Fakülteleri Dışkapı'da; Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sıhhiye'de; Fen Fakültesi ise Tandoğan'dadır. Bu fakülteler, değişik etkinlikleriyle buldukları semtlere de bilim ve uygarlık ışığı saçmışlardır. Benim fakülte yıllarımda, bu kampüslere giriş-çıkışlar serbestti. 1968-70 öğrenci olayları, kampüslerin işgali ve benzeri unsurlar çıkınca, kampüslere özel güvenlik ve kontrol kapıları eklenmiştir. Kampüslerin pek çok kapısı da kapatılarak, giriş-çıkışlar tek kapıdan yapılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, fakültelerin toplumla olan ilişkisi de kesilmiştir. Kurtuluş'ta oturduğumuz evin bir sokak ötesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri idi. Biz

Şekil 11. Gençlik Parkı'ndaki Göl Gazinosu ve nikâh salonu.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

lise döneminde arkadaşlarımızla bu fakültelerin sabaha kadar açık olan sınıflarında, kütüphanelerinde ders çalışır, üniversiteye giriş hayalleri kurardık. Ben ilk kez Hukuk Fakültesi'nin konferans salonunda (hemen hemen her hafta sonu bir etkinlik olurdu) Ankara Radyosu'nun değerli sanatçılarının konserlerini izledim. Çevredeki sakinler de benim gibi bu konserleri izlerlerdi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yapılan şiir dinletilerinde değerli tiyatro sanatçılarından şiir dinleme fırsatı bulurduk. Tiyatro sanatçısı Işık Yenersu'nun okuduğu Nazım Hikmet'in 'Kurtuluş Savaşı Destanı' içerisinde yer alan 'Mehmet' şiiri, rahmetli Kerim Korcan'ın davudi sesi hâlâ kulaklarımda çınlar. Hele kantinler, bazen saatlerce bu kantinlerde oturur iç çekerek üniversiteli olmayı hayal ederdik. Cebeci kampüsünün çevresinde yer alan kahvehaneler de anlatılası özellikler taşırlardı. Benim bilardo özentim de bu kahvehanelerde başlamıştır. Aynı üniversitelere girmemize rağmen, mahalle ve liseden sınıf arkadaşlarımla uzun yıllar

bu kahvehanelerde buluşmuşuzdur. Ben o zaman ki eğitim öğretim gereği, gittiğim fakültenin ilk bir yılında Tandoğan kampüsünde FKB (Fizik-Kimya-Botanik) okudum (Şekil 13).

Ziraat, Veteriner ve Tıp Fakültesi öğrencileri o tarihlerde bir yıl FKB okurlar ve sertifika alırlardı, bu sertifikalarla birlikte pedagoji eğitimi de alındıktan sonra ortaokullarda bu derslerin öğretmenliğini yapabilmeye şansı elde edilirdi. Bunu kullanan oldu mu, bilemiyorum ama her dersten 3 geçme hakkının olduğu, geçemeyenin atıldığı bir yönetmelik Demokles'in kılıcı gibi başınızda asılıyken, bu durum moralinizi yükseltirdi (Bu sistem üç aşağı, beş yukarı Ankara Üniversitesi'nin bütün fakültelerinde aynıydı.). FKB bittikten sonra herkes kendi fakültesine ayrılırdı. Bu yapı daha sonra kaldırıldı, önce herkes kendi fakültesinde FKB okumaya başladı, ilerleyen dönemlerde FKB tamamen kaldırıldı ve sınav hakları da sınırsız

Şekil 12. Yüksek Ziraat Enstitüsü rektörü Prof. Dr. F. Falke ve öğrencileri.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

oldu. Sanki çok ihtiyaç varmış gibi, yaz sömestrelere gece eğitimleri gibi uygulamalar başlatıldı.

İkinci yıl artık 47 yıl hemen her gün gelip gideceğim Dışkapı'ya Ziraat Fakültesi'ne taşındım. Fakülte'nin çok farklı, değişik bir havası vardı. Özellikle bahçesi bir harikaydı. Bizim dersler ve uygulamaları dışındaki zamanımız ya bahçede ya da kantinde geçirdi. Kız ve erkek yurtlarının arasında yer alan kantin, neredeyse sabaha kadar açık olurdu. Bazen, ben de son trolleybüse kadar bu kantinde vakit geçirirdim. İçinde bilardo ve masa tenisinin olduğu bu kantinde 'Yılbaşı Kutlamaları' ve 'Öğrenci Çayları' yapılırdı. Ancak, çayların çoğunluğu Balın Oteli, Dedeman Oteli, Ankara Oteli gibi otellerin salonlarında yapılırdı. Burada, düşünülmesi açısından bir anımı daha eklemek istiyorum. Dedeman Oteli'nde yapılacak bir 'çay' için bilet satıyoruz. Benim bazı arkadaşlarım, 'Çay' nedir bilmedikleri ve zinhar karşı oldukları için bilet almanın yanından bile geçmiyorlar, ben onlara bu 'Çay'da Ankara

Radyosu saz sanatçılarının bir konseri olacağını söyleyip 5-6 bilet sattım. Çay günü, bu arkadaşlarım erkenden gelip sahnenin karşısındaki ilk masayı kapmışlar, oturuyorlar. Orkestra çalıyor, dans ediliyor, dans ederken beni ceketimden çekiştirip sanatçıların ne zaman sahneye çıkacağını soruyorlar ve homurdanıyorlar. Ben durumu kavrayıp, hızlıca mekânı terk ettim. Sonradan öğrendim ki, paralarını geri istemişler, biraz da itişip kakışmalar olmuş. Ben 3-4 gün fakülteye gitmedim, sonra her şey normale döndü. Bu arkadaşlarımdan bazıları daha sonra değişik üniversitelerde yöneticilik yaptılar ve öğrencilerin bu tür etkinliklerine pek çok kez karşı çıktıklarına ve de yasakladıklarına şahit oldum.

Fakülte kampüsünün içerisinde, yurtların önünde Yüksek Ziraat Enstitüsü açıldığı zaman var olan buz pateni sahası, atlı spor kulübü, kış sporları kulübü, aletli jimnastik kulübü benim zamanımda yoktu. Hatta buz pateni sahasının içi toprakla doldurulmuş, üzerine çiçek dikilmişti en büyük

Şekil 13. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, Kimya, Fizik, Matematik ve Astronomi bölümlerinin yer aldığı bina.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

etkinlik öğrenci cemiyetinin açtığı halk oyunları kursuydu. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü de henüz Tandoğan yerleşkesine taşınmamıştı. Rektörlüğün Muhlis Erkmen Kütüphanesi, basım tesisleri de Dışkapı yerleşkesindeydi. Rektörlük giderken her iki oluşumu da Ziraat ve Veteriner Fakültelerine bıraktılar. Muhlis Erkmen Kütüphanesi müthiş bir derya idi. Kütüphane sorumlusu o zamanlar Salah Birseldi. Emekli olup İstanbul'a taşındıktan sonra, kütüphane belki de okuyup yazması dahi olmayan birine kaldı. Giden kitaplar geri gelmedi vesaire. Daha sonra ise, bir Dekan kalan kitaplarda da ayıklama yaptırarak, Ziraat Enstitüsü'nden kalan kitapları SEKA'ya kağıt fabrikasına yolladı. Bu durumdan kurtulabilen çok az sayıda kitap halen Yüksek Ziraat Enstitüsü damgasıyla mezatlarda alıcı bulunmaktadır.

Fakültelerin, konferans salonları başlı başına bir görkem ve azamettir. Büyük çoğunluğu da balkonlu bir yapıya sahiptir. Ankara Üniversitesi'nin en önemli törenleri Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi nin "Farabi" adı verilen

konferans salonunda yapılır. Bu salonun yapımından yaklaşık 40 yıl sonra Tandoğan kampüsünde Rektörlük binası ile birlikte yapılan 50. Yıl Salonu bu ülkenin nasıl bir değişim ve dönüşüm yaşadığını da ortaya koyar.

Benim fakültemle bağlantılı bir başka mekân Atatürk Orman Çiftliği'dir. Yüksek Ziraat Enstitüsü kendisine başvuran öğrencilere ilk bir yıl AOÇ'de staj yapma zorunluluğu getirmiştir. Bu stajı tamamlayanlara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün görkemli konferans salonunda, hocaların ve Rektör'ün katıldığı törende okula kabul belgeleri ve şapkaları takdim edilmiştir. Günümüzde ise, ne AOÇ, ne de böyle törenler kaldı. Hatta, çok araştırmama rağmen Yüksek Ziraat Enstitülerinin bu törenlerinde verilen şapkaya dair herhangi bir belge ve bilgiye ulaşamadım.

AOÇ günümüze kadar ve günümüzde de hep yağma ve talan alanı olmuştur. Atatürk'ün doğrudan halkına ve Ankara halkına emanet ettiği çiftlik 'emanete ihanet'e uğramıştır ve başta Ankara halkı olmak üzere tüm Türkiye

Şekil 14. Atatürk Orman Çiftliği.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.

bu ihanette pay sahibidir. Benim fakültem, üniversitem sorumludur. Özellikle Ziraat Fakültesi'nin güçlü bağlarının olduğu AOÇ'ne sahip çıkılmamıştır. Fakülte 1984'te Haymana yolunda yeni bir çiftlik kurmuş, AOÇ'yi göz ardı etmiştir.

AOÇ fiziksel anlamda Ankara'nın hayati önem taşıyan akciğerleri konumundadır. Yalnızca tarımsal anlamda bir çiftlik değil aynı zamanda büyük bir sosyo-kültürel mekândır. Çok uzun yıllar çok boyutlu olarak Ankara halkına hizmet etmiştir (Şekil 14).

AOÇ'nin hem Türkiye'ye hem dünyaya örnek olduğu pek çok özellikleri vardı. Yıllar sonra dünyaya örnek olarak sunulan "Kent Çiftlikleri" kavramının en güzel örneğidir. Ayrıca "Kentsel Tarım" için de örnek oluşturmaktadır. İsrail devletinin kuruluşunda, oluşturulan devlet çiftlikleri için AOÇ'nin sistemi neredeyse aynen uygulanmıştır.

Çiftlik, çok kısa bir zamanda içerisine dikilen bir milyon ağacıyla hâlâ kırlamayan bir rekorun da sahibidir. Bir

hususu daha belirtmekte yarar buluyorum; AOÇ ile hemen hemen aynı tarihte tesis edilen Viyana kent ormanları bu süreç içerisinde giderek artırılarak "Dünya Biosfer Rezervi" listesine girerken, AOÇ'nin ağaçları, ağaçlık alanları ortadan değişik bahanelerle kaldırıldı. Viyana kent ormanları biosfer rezervine girerken, hemen hemen aynı tarihlerde çiftliğin içinden geçirilen bir yol Ankara halkına müjdeyle duyuruldu (Şekil 15).

Ankara'nın bulvarları vardı, otobüs duraklarıyla, egzoz gazlarıyla doldu. Ankara'nın meydanları vardı, hiçbiri kalmadı.

Benim bildiğim Ankara'da bağlar vardı, yok edildi. Lokanta, restoran kültüründe yer alan işletmeler yok oldu, kültür-yaşam mekânları pastaneleri de yok. Yoklar listesine sinemaları, tiyatroları da ekleyebiliriz.

Benim bildiğim Ankara artık yok...

Şekil 15. Atatürk Orman Çiftliği'nde bir ağaçlık yol.

Kaynak: Korkut Erkan Koleksiyonu.